

מודל להתמודדות עם תופעת הפגיעה בקשר בין הורה לילד – מחוז מרכז

- בתקופה האחרונה התעורר בשיח הציבורי הדיון בסוגיית הדרך הנכונה להתמודדות של מערכת המשפט ובפרט מערכת בית המשפט לענייני משפחה עם התופעה הקשה של "פגיעה בקשר בין הורה לילד במסגרת הליכי גירושין בין ההורים".
- במחוז תל אביב נבחר המודל של "שופט מוקד" המרכז – בתחילת הדרך – את הטיפול בתופעה ולאחר מכן מוחזר ההליך לדיון לפני המותב הדן בתיק.
- בשיחה עם כלל שופטי המשפחה במחוז הוחלט כי מודל זה אינו מתאים למחוז מרכז.
- לפיכך, לא נותר אלא לבנות מודל אחר התואם את השקפתם של שופטי המשפחה במחוז המרכז.

מבוא

- מהי תופעת הפגיעה בקשר בין הורה לילד ומהן הדרכים לטיפול במציאות שכזו?
- כהיקף השאלות, היקף התשובות הניתנות בספרות ובפסיקה. די אם נקבע – לצורך תוכנית זו כי מדובר במצב שבו קיימת אמנם פגיעה בקשר של ילד עם אחד מהוריו, ללא צידוק נראה לעין.
- ישנן דעות רבות לגבי דרך ההתערבות, הצורך בהתערבות, הכלים שיש בידי בית המשפט ועוד.
- ואולם, למרות ההשקפות השונות של מלומדים שונים ושופטים שונים, נושא אחד אינו שנוי במחלוקת: חידוש הקשר בין הילד לבין ההורה שהקשר עמו נפגע מצריך התערבות מידית של מערכת המשפט בזמן שהתופעה מצויה בתחילתה וטרם התקבעה תרבות של ניתוק בין הילד לבין ההורה, וזאת מכל סיבה שהיא.

מטרה

- אם כן, מטרת המודל המוצע היא לאפשר למערכת מתן תגובה מידית בכל המקרים הדורשים זאת למניעת תופעת הפגיעה בקשר בין הורה לילד, תוך בחינת נסיבותיו על ידי בית המשפט.
- מנגד ועל מנת לאפשר טיפול במקרים קשים אלה, בתשומת הלב הראויה, חייב להיות מנגנון המונע שימוש לרעה במושג זה במטרה לנצל את ערנות המערכת לתופעה קשה זו, תוך שימוש בערנות זו לצרכים אחרים תוך פגיעה בפניות של בית המשפט למקרים המתאימים.

מודל ההתערבות

- תובענה בעניינו של הקטין תועבר לעיון המנ"ת לבחינת קיומה של טענה לפגיעה בקשר בין הורה לילד.
- בקשות לסעד דחוף במסגרת הליך יישוב סכסוך יועברו לטיפול המנ"ת.
- ככל שיש בכתב התביעה או בבקשה ליישוב סכסוך אזכור של התופעה של "פגיעה בקשר בין הורה לילד" – תישלח להורה אשר פתח את ההליך הודעה שעיקרה כדלהלן:
 - א. לאחר בחינת התביעה/הבקשה ליישוב סכסוך, לאור הטענה בדבר פגיעה בקשר בין ההורה לילד, במקרה בו יימצא כי יש מקום להתערבות במסגרת "המסלול המיוחד" הקיים במחוז המרכז, יכול ויינתנו לאלתר הסעדים הבאים אחד או כולם:
 - קביעת זמני שהות של הילדים עם כל אחד מההורים תוך קביעת סנקציות על הפרת החלטת בית המשפט.
 - חיוב כל אחד מהצדדים בטיפול משותף או נפרד תוך קביעת סנקציות בגין אי שיתוף פעולה עם הטיפול.
 - מינוי אפוטרופוס לדין לילדים.
 - הזמנת חוות דעת ראשונית מפקידת סעד.
 - כל הוראה אחרת הנדרשת להתמודדות עם התופעה.
 - דחיית הבקשה מאחר שאין בסיס לטענת הפגיעה בקשר בין הורה לילד תוך חיוב בהוצאות לטובת הצד שכנגד ו/או אוצר המדינה.
- ב. על ההורה אשר פתח את ההליך למלא שאלון בתצהיר, תוך מתן תשובה מפורטת על כל השאלות המופיעות בו, מאומת כדין בפני עו"ד ו/או מזכיר בית המשפט.
- ג. לאור הפעלת הנוהל הדחוף נדרש ההורה המבקש לחתום על התחייבות עצמית לתשלום הוצאות משפט לצד שכנגד או לאוצר המדינה אם יימצא כי הטענה על אודות פגיעה בקשר בין הורה לילד הייתה חסרת כל בסיס, ולא היה מקום לפנות להפעלת הנוהל הדחוף.
- ד. על ההורה המבקש להפקיד ערבות צד ג' בסך של 10,000 ₪ להבטחת השלום ההוצאות שצוינו לעיל.
- המנ"ת יבחן ויוודא הגשת כל המסמכים כנדרש לפי הנוהל, ויעביר את המשך הטיפול בנוהל הדחוף ללשכת המותב הדן בהליך.

המשך הטיפול בלשכות השופטים

- השופט יבחן את התשובות לשאלון ויקבע את דרך הפעולה בהליך זה לפי החלופות הבאות:

א. יישקל קביעת דיון דחוף תוך 14 יום:

- מדובר בהתנהלות העלולה להביא לפגיעה בקשר בין ההורה לילד – לכן ייקבע מועד לדיון לפני המותב הדין בתיק בתוך 14 ימים.
- במקרה שמדובר בהליך במסגרת תביעה ליישוב סכסוך תעשה פניה להקדמת פגישת המהו"ת על ידי לשכת השופט לפני מועד הדיון שנקבע, על פי נוהל שייקבע עם יחידת הסיוע.
- תשלח החלטה מובנת בצירוף שאלון לצד שכנגד, הזמנת חוות דעת ראשונית מלשכת הרווחה והעתק השאלון שמולא על ידי ההורה מגיש ההליך.

ב. יישקל קביעת דיון בהקדם לפי יומנו של בית המשפט

- מדובר בהתנהלות כאשר כבר קיים נתק ממושך בין ההורה לילדו ולפיכך מצריך התייחסות של גורמים מקצועיים.
- ייקבע מועד לדיון במועד הקרוב ביותר לפי זמינות היומן של המותב הדין בהליך, ובהתחשב במועד קבלת חוות הדעת הראשונית.
- תשלח החלטה מובנת בצירוף שאלון לצד שכנגד, הזמנת חוות דעת ראשונית מלשכת הרווחה והעתק השאלון שמולא על ידי ההורה מגיש ההליך.

בקשה להקדמת הדיון

- לאחר מתן החלטה על אודות מועד הדיון, בהתאם לחלופה ב' לעיל, יוכל ההורה אשר טען את ההליך להגיש בקשה להקדמת הדיון אם טבור כי במקרה זה קיימות נסיבות הדורשות קיום דיון מיידי. בקשה זו תועבר ישירות להחלטת המותב המטפל.

שאלון להורה מגיש ההליך בנושא פגיעה בקשר בין הורה לילד - בתצהיר

* אשר למונח ילדים יובהר כי לשון רבים כולל לשון יחיד

לשון זכר כולל לשון נקבה

אני הח"מ _____ ת.ז. _____ לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת
וכי אם לא אעשה כן, אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת בכתב כדלקמן:

א. רקע כללי

1. מה הרכב המשפחה?

הורים: _____

בני זוג של ההורים: _____

מספר ילדים: _____

גילאי הילדים: _____

מספר הילדים של בן/בת הזוג וגילם: _____

2. ממותי הפירוד בין הצדדים?

בין שבוע לחודש

בין חודש לחצי שנה

מעל חצי שנה

שנה ומעלה

3. היכן מתגוררים ההורים?

כתובת ההורה אשר פתח את ההליך: _____

כתובת ההורה המשיב להליך: _____

4. האם יש בית עיקרי לילדים?

כן לא

5. אם כן, מהו הבית העיקרי?

6. אם כן, ממותי זהו הבית העיקרי של הילדים?

7. מה הקשר שלך עם המשפחה המורחבת?

8. האם קיים נתק בינך לבין מי ממשפחתך המורחבת? אם כן פרט

9. האם קיים נתק בין ההורה השני לבין מי ממשפחתו המורחבת?

10. אם מתקיימים זמני שהות, מהי חלוקת הזמנים בין ההורים?

11. האם נושא זמני שהות/משמורת הוסדר בפסק דין של ערכאה מוסמכת? אם כן, נא לצרף העתק פסק הדין/ההסכם.

12. האם מי מבני המשפחה בטיפול רגשי/נפשי? אם כן ממתי?

13. מי החליט על הטיפול?

ב. התקשורת בין ההורים

14. האם קיימת תקשורת בין ההורים?

א. אם התשובה חיובית, מהי דרך ההתקשרות?

- בטלפון;
- בהודעות כתובות;
- במיילים;
- באמצעות הילדים.

אם התשובה היא בהודעות כתובות או מייל – נא לצרף רצף של ההודעות או המיילים שהוחלפו בחודש האחרון בין ההורים.

15. באילו נושאים אין תקשורת הורית?

תאר מקרה בו לאחרונה לא התקיימה תקשורת הורית למרות שמצופה מהורים לתקשר בנושאים שכאלה.

16. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו ע"י ערכאה מוסמכת?

17. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו בין הצדדים עצמם?

18. מהי תכיפות ההפרות?

19. האם יש הפרעה במהלך זמני השהות?

20. אם התשובה חיובית נא פרט את ההפרעות.

21. האם הוגשו הליכים בגין מניעת אלימות במשפחה על ידי מי מההורים? אם כן, מתי?
האם הוגשו תלונות במשטרה על ידי מי מההורים? אם כן – מתי? אם התשובה חיובית
נא לצרף העתק פרוטוקולים ואישורים על הגשת תלונות.

22. האם אתה בקשר עם גורמי החינוך של הילדים?

23. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונעת קשר עם גורמי החינוך של
הילדים?

24. האם היית בקשר עם גורמי החינוך לפני הפירוד?

25. האם אתה בקשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

26. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונעת קשר עם גורמי הרפואה של
הילדים?

27. האם היית בקשר עם גורמי הרפואה לפני הפירוד?

ג. קשר עם הילדים לפני הפירוד

28. מה היה הקשר ביןך לבין הילדים לפני מועד הפירוד?

29. תאר פעילות משותפת מקובלת עם הילדים לפני מועד הפירוד.

30. מה כיום המצב של הקשר בין ההורה המשיב לבקשה לבין הילדים?

ד. מצב של נתק/נתק חלקי

31. מתי לאחרונה פגשת את הילדים ובאיזו הזדמנות?

32. מה תדירות המפגשים בינך לבין הילדים?

33. האם הילדים בקשר עם משפחתך המורחבת?

34. איך היית מגדיר את התנהלות הילדים במפגשים דלעיל?

35. האם יש קשר טלפוני בינך לבין הילדים?

36. מהי תדירות הקשר הטלפוני?

37. מי יוזם את הקשר הטלפוני ביניכם?

38. מה איכות הקשר בשיחות הטלפוניות?

39. אם אין קשר טלפוני – האם יש תקשורת בהודעות כתובות ואם כן מהי תדירות הקשר?

אם התשובה חיובית, נא צרף צילום של הודעות כתובות מהחודש האחרון.

40. מי יוזם את הקשר בהודעות כתובות?

ה. קיים קשר בהתאם למוסכם בין הצדדים או להחלטות של ערכאה מוסמכת אך הקשר מלווה בקשיים תוך חשש לפגיעה קשה באיכות הקשר

41. מהי תדירות זמני השהות בינך לבין הילדים?

42. מהי התנהגות הילדים בזמני השהות?

43. מה מקור החשש לפגיעה בקשר בינך לבין הילדים?

סיכום

44. הובהר לי כי אם ויתברר כי לא היה מקום להגיש הליך זה בעילה של פגיעה בקשר בין הורה לילד שננקט נגדי, אחויב בהוצאות לטובת הצד שכנגד ולטובת אוצר המדינה לפי שיקול דעתו של בית המשפט.

45. הנני להצהיר כי זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

ההורה

הנני מאשר כי ביום _____ הופיע בפני עוה"ד _____ מר/גב' _____
ת.ז. _____ ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת וכי אם
לא יעשה כן, יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את האמור לעיל וחתם עליו.

חתימה

חותמת

שאלון בתצהיר להורה המשיב בהליך בנושא פגיעה בקשר בין הורה לילד – לקראת דיון

*אשר למונח ילדים יובהר כי לשון רבים כולל לשון יחיד

לשון זכר כולל לשון נקבה

אני הח"מ _____ ת.ז. _____ לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן, אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת בכתב כדלקמן:

א. רקע כללי

1. מה הרכב המשפחה?
הורים: _____
בני זוג של ההורים: _____
מספר ילדים: _____
גילאי הילדים: _____
מספר הילדים של בן/בת הזוג וגילם: _____
2. ממתי הפירוד בין הצדדים?
בין שבוע לחודש
בין חודש לחצי שנה
מעל חצי שנה
שנה ומעלה
3. היכן מתגוררים ההורים?
כתובת ההורה אשר פתח את ההליך: _____
כתובת ההורה המשיב בהליך: _____
4. האם יש בית עיקרי לילדים?

5. אם כן, מהו הבית העיקרי?

6. אם כן, ממתי זהו הבית העיקרי של הילדים?

7. מה הקשר שלך עם המשפחה המורחבת?

8. האם קיים נתק לבין מי משפחתך המורחבת? אם כן פרט.

9. האם קיים נתק בין ההורה השני לבין מי ממשפחתו המורחבת?

10. אם מתקיימים זמני שהות, מהי חלוקת הזמנים בין ההורים?

11. האם נושא זמני שהות/משמורת הוסדר בפסק דין של ערכאה מוסמכת? אם כן נא לצרף העתק פסק הדין/ההסכם.

12. אם מי מבני המשפחה בטיפול רגשי/נפשי? אם כן ממתי?

13. מי החליט על הטיפול?

ב. התקשורת בין ההורים

14. האם קיימת תקשורת בין ההורים?
אם התשובה חיובית, מהי דרך התקשורת?

- בטלפון;
- בהודעות כתובות;
- במיילים;
- דרך הילדים.

אם התשובה היא בהודעות כתובות או מייל – נא לצרף הודעות שהוחלפו בחודש האחרון בין מההורים.

15. באילו נושאים אין תקשורת הורית?

16. תאר מקרה שבו לאחרונה לא התקיימה לדעתך תקשורת הורית למרות שמצופה מהורים לתקשר בנושאים שכאלה.

17. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו ע"י ערכאה מוסמכת?

18. האם קיימות הפרות של זמני שהות שנקבעו בין הצדדים עצמם?

19. מהי תכיפות ההפרות?

20. מה הסיבות להפרות?

21. מה תשובתך לטענה כי קיימת הפרעה מצדך במהלך זמני השהות?

22. האם הוגשו הליכים בגין מניעת אלימות במשפחה על ידי מי מההורים? אם כן, מתי?

האם הוגשו תלונות במשטרה על ידי מי מההורים? אם כן – מתי? אם התשובה חיובית

נא לצרף העתק פרוטוקולים ואישורים על הגשת תלונות.

23. האם ההורה אשר פתח את ההליך בקשר עם גורמי החינוך של הילדים?

24. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונעת ממנו קשר עם

גורמי החינוך של הילדים?

25. האם ההורה אשר פתח את ההליך היה בקשר עם גורמי החינוך לפני הפירוד?

26. האם ההורה אשר פתח את ההליך בקשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

27. אם לא, מדוע לא? האם יש סיבה אובייקטיבית המונע ממנו קשר עם גורמי הרפואה של הילדים?

28. האם ההורה אשר פתח את ההליך היה בקשר עם גורמי הרפואה של הילדים לפני הפירוד?

ג. מצב של נתק/נתק חלקי

29. מתי לאחרונה נפגשו הילדים עם ההורה אשר פתח את ההליך ובאיזו הזדמנות?

30. מה תדירות המפגשים של ההורה אשר פתח את ההליך עם הילדים?

31. האם הילדים בקשר עם משפחתו המורחבת של ההורה אשר פתח את ההליך?

32. איך היית מגדיר את התנהלות הילדים במפגשים דלעיל?

33. האם יש קשר טלפוני של ההורה אשר פתח את ההליך עם הילדים?

34. מהי תדירות הקשר הטלפוני?

35. מי יוזם את הקשר הטלפוני ביניהם?

36. מה איכות הקשר ביניהם בשיחות הטלפוניות?

37. אם אין קשר טלפוני – האם יש תקשורת של הילדים עם ההורה אשר פתח את ההליך בהודעות כתובות? ואם כן מהי תדירות הקשר?

38. מי יוזם את הקשר בהודעות כתובות?

ד. קיים קשר אך הוא מלווה בקשיים תוך חשש לפגיעה קשה באיכות הקשר

39. מהי תדירות זמני השהות בין ההורה מגיש הבקשה לבין הילדים?

40. מהי התנהגות הילדים בזמני השהות?

41. האם יש מקום לחשש של ההורה אשר פתח את ההליך לפגיעה בקשר בינו לבין הילדים?

42. מדוע קיים חשש שכזה / מדוע לא קיים חשש כזה?

סיכום

43. הובהר לי כי אם ובית המשפט ימצא כי אכן יש בהתנהלותי כדי לעורר חשש לפגיעה בקשר בין הורה לילד בין הילדים לבין ההורה האחר, לא יהסס לקבוע זמני שהות, חיוב בטיפול, סנקציות כנגד מי שלא ימלא אחר קביעותיו, ועד כדי העברת משמורת, באופן זמני או קבוע וזאת על מנת להבטיח קשר ראוי של הילדים עם שני הוריו כפי זכותו.

44. הובהר לי כי אם לא יוגשו תשובות לשאלון מטעמי יכריע בית המשפט בשלב הראשון על פי תשובותיו של ההורה מגיש הבקשה.

ההורה המשיב לבקשה

הנני מאשר כי ביום _____ הופיע בפני עוה"ד _____ מר/גב' _____
ת.ז. _____ ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת וכי אם לא
יעשה כן, יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את האמור לעיל וחתם עליו.

חתימה

חותמת